

Notat

Saksbehandlar: Ole I. Gjerald, Fylkesrådmannen, Sogn og Fjordane

Dato: 14. juni 2018

Til:	Fellesnemnda
Frå:	Prosjektlear

Tannhelsetenesta – forsøksordning med kommunalt ansvar

Bakgrunn

I handsaminga av «Endringar i helselovgivinga (overføring av det offentlege tannhelsetenesteansvaret, lovfesting av kompetansekrav m.m.), jf. Prop. 71 L (2016-17), Innst. 378 L (2016-17), Lovvedtak 108 (2016-17), gjorde Stortinget 12.06.17 – etter innstilling frå Helse- og omsorgskomiteen – følgjande vedtak:

- Vedtak 847: Stortinget ber regjeringa leggje til rette for ei prøveordning som inneber at kommunar som ønskjer det, etter søknad kan få overta ansvaret for tannhelsetenesta frå 2020.
- Vedtak 848: Stortinget ber regjeringa sørge for at prøveordninga som startar i 2020, i dei kommunane som ønskjer å overta tannhelsetenesta, vert følgjeevaluert fram til 2023. Basert på erfaringane i prøvetida og endringar i kommunestruktur etter 2020, kan ei vidare utviding til fleire kommunar tidlegast skje etter 2023.
- Vedtak 849: Stortinget ber regjeringa vurdere behovet for økonomiske incentiv for kommunar som ønskjer å overta tannhelsetenesta.
- Vedtak 850: Stortinget ber regjeringa kome tilbake med ei eiga sak som vurderer overføring av den samla tannhelsetenesta basert på erfaringane frå prøveordninga som kan gje grunnlag for avgjerd om overføring frå 2023.
- Vedtak 851: Stortinget ber regjeringa starte arbeidet med å byggje opp tannpleiarkompetanse i kommunane. Slik oppbygging av tannpleiarkompetanse i kommunane vil ha økonomiske og administrative konsekvensar som regjeringa vil måtte kome tilbake til i budsjettsamanheng.

Stortinget la gjennom dette vedtaket til grunn at ansvaret for tannhelsetenesta framleis skal liggje hjå fylkeskommunane. Stortinget tok i si handsaming av lovproposisjonen også inn i vedtaket ei frivillig prøveordning – for om lag 15 kommunar – der kommunar kan søkje om å prøve ut å ta heile ansvaret for tannhelsetenesta sjølv. Dette skal vere ei prøveordning som vert følgjeevaluert fram til 2023. Regjeringa er vidare beden om å leggje fram ei eiga sak for Stortinget der ein vurderer overføring av tannhelsetenesta frå fylkeskommunane til kommunane – basert på erfaringane prøveordninga gjev – og som kan gje grunnlag for ei ev. avgjerd om overføring tidlegast frå 2023.

Stortinget har vedteke lovendringar som legg til rette for kommunal overtaking av ansvaret for tannhelsetenesta. I tillegg er det vedteke enkelte andre endringar i helselovgivinga, herunder kompetansekrav i den kommunale helse- og omsorgstenesta.

Fellesnemnda for samanslåinga av Sogn og Fjordane og Hordaland fylkeskommunar gjorde 08.03.18 følgjande vedtak knytt til organisering og forankring for tannhelsetenesta i Vestland fylkeskommune:

1. Tannhelsetenesta i Vestland fylkeskommune blir leia frå Bergen.
2. På same måte som innanfor andre fylkeskommunale sektorar og tenesteområde, skal ein innanfor tannhelsetenesta leggje opp til ei desentralisert arbeidsdeling innan tannhelseadministrasjonen.
3. Tannhelsetenesta i Vestland fylkeskommune skal vere eit framtidsretta tenesteområde av best mogleg fagleg kvalitet til beste for pasientane. Nærleiken til klinikkleiarane og den desentraliserte klinikkstrukturen tilseier at det må vere kompetansearbeidsplassar både i Hordaland og Sogn og Fjordane knytt til leiing og administrasjon også etter 01.01.2020.
4. Tannhelsetenesta sitt kompetansesenter Vest (TKV) vert naturleg lagt til Bergen i tilknytning til fagmiljøet på odontologen. Dette senteret skal vere base for spesialisttannhelsetenesta. Ein bygger samstundes opp ein desentralisert modell der spesialistar frå TKV utfører tenester i Sogn og Fjordane.

Fylkesrådmennene har våren 2018 starta opp eit omfattande prosjektarbeid som skal konkretisere tannhelsetenesta si organisering og innretning frå 01.01.2020. Dette er eit omfattande arbeid som førebels ikkje har vurdert modellar der kommunar (kvar for seg eller gjennom interkommunale samarbeidsmodellar) skal overta ansvaret for tannhelsetenesta.

Prosjektleiar for samanslåinga av Sogn og Fjordane og Hordaland fylkeskommunar vil her orientere fellesnemnda om at det no ligg føre søknader frå kommunar i både dei to fylka som melder si interesse for å ta over ansvaret for tannhelsetenesta gjennom den vedtekne prøveordninga.

Sogn og Fjordane

Stryn kommune handsama dette spørsmålet i kommunestyret 15.05.18, og vedtok at kommunen ønskjer å delta i prøveordninga om å ta over ansvaret for tannhelsetenesta frå Sogn og Fjordane fylkeskommune. Kommunestyret la til grunn ein føresetnad om at ordninga vert tilstrekkeleg finansiert. Fylkeskommunen si økonomiske ramme knytt til klinikken i Stryn i 2018 er kr. 6.167.893,-. I dette ligg at Stryn tannklinikk har pasientinntekter på kr: 2.100000,-.

Fjaler kommune har også varsla fylkesmannen at dei søker for "delta i prøveordninga. I fylkestinget sitt vedtak frå desember 2016 til nye strukturplan for tannhelsetenesta, er tannklinikk i Fjaler vedteken lagt ned. I samband med dette skal det opprettast ein noko større tannklinikk i Askvoll, og denne er snart klar for innflytting. Klinikken er dimensjonert for å gje tilbod til både Fjaler og Askvoll kommunar. Fylkeskommunen si økonomiske ramme for klinikken i Fjaler er i dag kr. 2.332.259,-. I dette ligg at Fjaler har pasientinntekter på kr: 1.600000,-.

Hyllestad kommune har i dag sin tannklinikk plassert i egne kommunale lokale. Denne er ikkje vedteken lagt ned, og klinikken er bemanna med tannlege og tannhelsesekretær i 100% stilling, i tillegg til tannpleiar i 40% stilling. Kommunen søker også om å ta over ansvaret gjennom prøveordninga, og den økonomiske ramma for klinikken i Hyllestad er i dag kr. 1.763.370,-. I dette ligg at Hyllestad har pasientinntekter på kr: 1.000000,-.

Etter strukturvedtaket i desember 2016 har tannhelsetenesta gjort naudsynte tiltak med klinikkar som må utvidast eller i nokre tilfelle inngått nye leigeavtalar. I Askvoll har ein gjort dette.

Om Fjaler ikkje skal få tenestene frå nye Askvoll tannklinikk, vil denne no vere dimensjonert for stor i høve til dei tenestene som vert knytt til denne klinikken.

Hordaland

I Hordaland ligg det no føre søknadar frå følgjande kommunar i høve prøveordninga som ansvarleg for tannhelsetenesta frå 01.01.2020:

- Nye Øygarden kommune – vedtaket er at «de er positive til kommunal prøvedrift av kommunal tannhelsetjeneste».
- Masfjorden kommune – vedtaket er at «de i samarbeid med en eller flere kommuner søker om å delta i prøvedrift med tannlege i kommunal regi».
- Fedje kommune – vedtaket er «de søker om å få delta i prøveprosjekt med tannlege i kommunal regi slik som Masfjorden kommune har søkt om».
- Samnanger kommune – vedtaket er «med forbehold om vedtak i kommunestyret 14. juni 2018 ønsker de å delta i prøveordning med tannlege i kommunal regi».
- Voss kommune – vedtaket er at de er «positive til å delta i prøveprosjekt med ansvar for den offentlege tannhelsetenesta».
- Bergen kommune - vedtaket er at «de vil sonde muligheten for kommunal drift av tannhelsetjenesten».
- Nye Alver kommune har gjort vedtak om at kommunen er interessert i kommunal prøvedrift.

Dersom det skulle bli ein realitet at alle desse søknadane vert godkjende, ville dette medføre at om lag 60-70% av tannhelsetenesta i Hordaland vert overført til kommunalt ansvar for perioden 2020–23.

Nokre førebelse vurderingar i høve søknadane som ligg føre

For fylkeskommunen vil det vere ei utfordring knytt til at ein på den eine sida skal byggje opp ei ny, og betre samordna tannhelseteneste, medan ein på den andre sida vil måtte splitte opp tannhelsetenesta i mindre kommunale einingar. Alt skal starte opp 01.01.2020, så ei ev. planlegging og konkretisering av dette må starte no.

For Bergen kommune vil det ikkje vere mogleg å skilje ut tannhelsetenesta som ei frittstående teneste som utelukkande omfattar Bergen kommune. Det vert til dømes no oppretta ein tannklinikk i Arna som frå 2019 skal gje tilbod til innbyggjarane i Arna bydel samt til innbyggjarane i Vaksdal kommune og i Samnanger kommune. For å stabilisere tannhelsetilbodet i Austevoll kommune, er dette no i ferd med å bli tettare knytt opp mot tannhelsetenesta ved Fana tannklinikk.

Den samanvevde organiseringa syner også att gjennom ansvaret til Tannlegevakta i Bergen, som ligg fysisk i Bergen by, men som fungerer som ei felles tannlegevakt for store delar av Hordaland. Det same gjeld for tilbodet om tannbehandling i narkose. Dette vert i hovudsak gjeve i Bergen (Haukeland sjukehus og Solheimsviken tannklinikk), men pasientane kjem frå heile Hordaland.

Når mindre kommunar som Masfjorden, Fedje og Samnanger melder si interesse, betyr dette oppsplitting i svært små fagmiljø. Til dømes vil om lag 1/3 av innbyggjarane i ein kommune ha ein lovmessig rett til vederlagsfritt tannhelsetilbod. For å gje desse gruppene eit tilbod, treng t.d. ein kommune på 1500 innbyggjarar om lag 30-40% tannlege + tilsvarande tannhelsesekretær + 20% tannpleiar. Dette vil i stor grad utfordre det samla ønsket som no ligg føre frå fagmiljøa i høve til etablering av større fagmiljø. Samstundes vil tilbodet vere mindre stabilt; stengt i feriar, ved permisjonar og ved sjukdom.

På noko større klinikkar vil det alltid vere andre tilsette som kan gje eit tilbod, og klinikken kan i stor grad unngå stenging. Med dette som eit kommunalt ansvarsområde vil det bli større variasjon i tilbodet mellom kommunar og klinikkar, hovudsakleg knytt opp mot den enkelte kommunen sin økonomi.

Utfordringar og moglegheiter ved å dele ansvaret med kommunar i det nye fylket

Kommunal prøvedrift skal også omfatte eit spesialisttilbod. Eit fullstendig spesialisttilbud innan alle sju odontologiske spesialistområde har vi i dag berre i Bergen. For alle kommunar med unnatak av Bergen inneber dette at dei anten må inngå avtale med private spesialister eller med det regionale kompetansesenteret som frå 01.01.2020 vil vere eigd og drifta av Vestland fylkeskommune. Det vil med andre måtte jobbast fram ei rekkje avtalar/samarbeidsavtaler i ulike variantar.

Prosjektlear ser at prøveordninga kan ha i seg nokre moglegheiter knytt til eit tettare samarbeid med kommunale pleie og omsorgstenester. Samla sett ser prosjektlear fleire utfordringar enn moglegheiter ved prøveordninga, og vil no avvente fylkesmennene si innstilling og Helse- og omsorgsdepartementet si handsaming og avklaring i høve utvelging av prøvekommunar frå 2020–2023.

Vidare framdrift – søknadsbehandling og avklaring frå Helse- og omsorgsdepartementet

Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) har i ei e-postutveksling med prosjektlear skissert følgjande: Så snart departementet har fått inn svar frå alle fylkesmannsembeta i høve kartlagd interesse for prøveordninga, vert det gjort avklaringar omkring vegen vidare med politisk leiing i departementet.

Det som så langt er kome inn til HOD frå fylkesmennene er at ingen av kommunane som melder om interesse har hatt møte med fylkeskommunen for å gå i realitetsdiskusjonar om kva ansvaret inneber; med alle implikasjonar og verksemdsoverdraging m.m. Departementet meiner m.a. denne kontakten må etablerast som eit ledd i det vidare avklaringsarbeidet.

Prosjektlear kjem attende med ei ny løypemelding på status i høve prøveordninga til neste møte i fellesnemnda 21. september.